

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 8 Aralık 2011
Nr. Ref.: AGJ 165/11

MAHKEME KARARI

Dava No: KO 119/10

Başvurucu

Kosova Cumhuriyeti Ombudsmanı

03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasası 14. madde 1.6 fıkrasının ile 22, 24, 25 ve 27. maddelerinin Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesi

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Aşağıdaki yapıdadır:

Enver Hasani, Başkan
Kadri Kryeziu, Başkanvekili
Robert Carolan, Yargıç
Altay Suroy, Yargıç
Almiro Rodrigues, Yargıç
Snezhana Botusharova, Yargıç
Ivan Ćukalović, Yargıç
Gjyljeta Mushkolaj, Yargıç
Iliriana Islami, Yargıç

Başvurucu

1. Başvurucu, Kosova Cumhuriyeti Ombudsmanıdır

İtiraz edilen karar

2. Başvurucu 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin iptalini talep etmektedir.

Dava konusu

3. 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesidir.

Yasal dayanak

4. Kosova Cumhuriyeti Anayasasının (bundan sonra "Anayasa" şeklinde anılacaktır) 113.2 maddesi, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın (bundan sonra "Yasa" şeklinde anılacaktır) 20 ve 27. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra "İçtüzük" şeklinde anılacaktır) 56(1). kuralı.

Davanın Mahkemeye geliş biçimi

5. Ombudsman, 26 Kasım 2010 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne (bundan sonra "Mahkeme" şeklinde anılacaktır) başvuru dilekçesi sunmuştur.
6. Anayasa Mahkemesi Başkanının GJR 119/10 sayı ve 29 Kasım 2010 tarihli emirnamesiyle Yargıç Robert Carolan raportör yargıç olarak görevlendirilmiştir. Aynı tarih ve KSH 119/10 sayılı kararla Yargıç Ivan Çukalović başkanlığında, yargıçlar Kadri Kryeziu ve Gyljeta Mushkolaj'dan oluşan Ön İnceleme Heyeti belirlenmiştir.
7. Mahkeme, 17 Aralık 2010 tarihinde kapalı yapılan bir duruşmada, karar tarihinden itibaren altı ayı geçmeyecek süre için geçici tedbir kararı almış, 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin uygulanmasını eşit sürede geçerli olmak kaydıyla derhal durdurmuştur.
8. Mahkeme, müteakip diğer duruşmalarda geçici tedbiri birkaç kez devam ettirmiş, son olarak 20 Ekim 2011 tarihli Emirname ile 31 Aralık 2011 tarihine kadar geçerli olmak üzere geçici tedbir uygulamıştır. Mahkeme, bu dava üzerinde durmaya devam etmiştir.
9. Mahkeme, 21 Aralık 2010 tarihinde Kosova Meclisi Başkanına istemi bildirmiş, Mahkemeye yapılan bu başvuruyla ilgili Meclisin bir açıklamasının olup olmadığını sormuştur.
10. Meclis Başkanı Sayın Jakup Krasniqi, 24 Ocak 2011 tarihinde resmi bir yazı göndererek Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasasının ilgili maddelerinin uygulanmasının durdurulmasına yönelik Mahkemece konan geçici tedbirden haberdar olduğunu, Kosova Meclisinin 2 Kasım 2010 tarihinde feshedildiğini dikkate alarak Kosova Meclisinin yeni yasama döneminin toplanmasına kadar münasip bir cevap vermeyeceğini bildirmiştir.
11. Meclis Sekreteri Bay Ismet Krasniqi, 11 Mayıs 2011 tarihinde Meclis Yasama Komisyonu tarafından hazırlanmış bir cevabı 16 Mayıs 2011 tarihinde Mahkeme Sekreteryasına teslim etmiştir. Bu davanın konusu olan mevzuatın Meclis İçtüzüğü

kurallarına uygun şekilde kabul edildiği için Anayasa ile uyumlu olduğu sonucuna varmıştır.

12. Mahkeme, 5 Temmuz 2011 ve 22 Kasım 2011 tarihlerinde davayı görüşmüş, başvurunun kabul edilirliğine karar vererek davayı esastan ele almıştır.

Olgular

13. Kosova Cumhuriyeti Meclisi (bundan sonra “Meclis” şeklinde anılacaktır) 4 Haziran 2010 tarihinde 74 (yetmiş dört) kabul, 2 (iki) ret ve 2 (iki) çekimser oyla Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasasını kabul etmiştir.

14. Yasama ve Yargı Komisyonu 7 Ekim 2008 – 16 Mart 2010 aralığında bu tasarımı görüşmek üzere en az yedi defa toplanmıştır. Komisyon, bu yasa tasarısı ile ilgili AGİT yorumlarını 21 Ekim 2008 tarihinde almıştır. AGİT özellikle şunu tavsiye etmiştir:

“Normal emeklilik kurallarının ötesinde olduğu için ilave emeklilik hükmünün silinmesi gereklidir. Böyle bir hüküm devlet bütçesine büyük bir yük ekleyecektir.” (bkz. AGİT tarafından Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasa Tasarısında yapılması önerilen değişiklikler ve özel yorumlar.

15. Komisyonun bir üyesi 14 Aralık 2009 tarihinde, “daha iyi siyasi ve ekonomik koşullar oluşana kadar bu yasa tasarısıyla ilgili kararın ertelenmesini önermiştir.

16. Meclis, 13 Haziran 2008 tarihinde 03/L-084 sayılı Kosova Emeklilik Fonu Yasasını kabul etmiştir.

17. Aşağıda adları sayılan sivil toplum kuruluşları (STK) 21 Haziran 2010 tarihinde Kosova Cumhurbaşkanı'na bir mektup göndererek yukarıda zikredilen yasanın onaylamamasını talep etmişlerdir: Kosova Ulusal Demokrasi Enstitüsü (NDI), Yurttaş Girişimi Forumu (FİQ), “Fol” Hareketi, Mitroviça Topluluk Binası (CBM).

18. Kosova Meclisi Yasama ve Yargı Komisyonu Başkanı Bay Bahri Hyseni, Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasasında yapılan teknik bir hata sonucunda, 4 Haziran 2010 günü onaylanan metinde belirtildiği şekilde emeklilik yaşının 50 değil de 55 olarak düzeltilmesini 25 Haziran 2010 tarihinde Meclis Sekreterliğinden talep etmiştir.

19. Meclis, Bay Bahri Hyseni'nin 4 Haziran 2010 oturumunda kabul edilen yasadaki teknik hatanın düzeltilmesine ilişkin talebini 25 Haziran 2010 tarihinde kabul etmiştir. Bay Hyseni'nin talebi 73 (yetmiş üç) “evet” oya karşılık 2 (iki) “hayır” oyla kabul edilmiştir.

20. Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasası, Cumhurbaşkanı'nın 5 Temmuz 2010 tarih ve DL-029-2010 sayılı kararıyla ilan edilmiştir.

21. Ombudsmanlık Kurumu 19 Temmuz 2010 günü şu sivil toplum kuruluşlarından bir başvuru kabul etti: Kosova Demokratik Enstitüsü (KDI), Yurttaş Girişimi Forumu (FIQ), İnsan Hakları Gençlik Girişimi (YIHR), Kosova İstikrar Girişimi (IKS), İlerleme Girişimi (INPO), Balkan Politika Enstitüsü (IPOL), İnsan Hak ve Özgürlüklerini Koruma Kurulu (KMDLNJ), “FOL” Hareketi, Mitroviça Topluluğunun Kuruluşu (CBM), Politika ve Savunuculuk Merkezi (QPA) ve Syri Vision toplu bir dilekçe ile Halk Avukatı Kurumuna başvurarak, yasaların öngördüğü görev ve yetkileri çerçevesinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesinden Milletvekilleri

Hak ve Sorumlulukları Yasasının 22. maddesinin Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesini yapmasını talep ediyorlardı.

22. Yukarıda zikredilen Sivil toplum kuruluşları (STK) bu maddenin Kosova Cumhuriyeti Anayasa ihlali oluşturduğu görüşünde olup, Anayasa Mahkemesi tarafından davanın esastan görüşülüp bir karara bağlanmasına dek 1 Ocak 2011'den itibaren öngörülen yürürlüğünün durdurulmasını talep etmişlerdir.
23. Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasası 20 Temmuz 2010 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır.
24. STK'nin taleplerine 21 Temmuz 2010'da Kosova Emekliler Sendikası da katılmıştır.
25. Meclis Sekreteri Bay Ismet Krasniqi, Meclis Yasama Komisyonunun 11 Mayıs 2011 tarihinde hazırladığı bir cevabını Mahkemenin Genel Sekreterine 16 Mayıs 2011 tarihinde teslim etmiştir. Bu cevapta dava konusu olan yasanın Meclis İçtüzüğü kurallarına uygun olarak kabul edildiği için Anayasaya uygun olduğu tespitini içeriyordu.
26. Merkez Bankası Başkanı Bay Gani Gerguri tarafından 26 Temmuz 2011 tarihinde imzalanan bir mektupta Merkez Bankası ile Meclis arasında 03/L-111 sayılı yasanın onaylanması için harcamalar ve ekonomik etkiyle ilgili bir irtibatın olmadığını Anayasa Mahkemesi'ne bildirmiştir.
27. Maliye Bakanı Sayın Bedri Hamza tarafından imzalanan 27 Temmuz 2011 tarihli mektupta, Kosova Meclisinden söz konusu yasanın ekonomik etkileriyle ilgili bir yazı aldıklarını Anayasa Mahkemesi'ne bildirmiştir. Bakanlık, bu isteme karşılık bir rapor hazırlamış, ancak bu yasanın onaylanmasından önce danışmaların yapılması gerektiği için Meclise gönderilmemiştir. Ancak, Kosova Meclisi, Maliye Bakanlığının harcamalar ve ekonomik etkileriyle ilgili değerlendirmesi olmaksızın 4 Haziran 2010 tarihinde 03/L-111 sayılı yasayı kabul etmiştir.
28. Bu iki cevap 2011 Ağustos ayının sonunda bilgi amaçlı Kosova Meclisine iletilmiştir. Herhangi bir cevap talep edilmiştir. Herhangi bir cevap veya açıklama da alınmamıştır.
29. Anayasa Mahkemesi, "hazırlık çalışması" olarak nitelendirilen ancak BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi tarafından onaylanmayan ve bunun sonucu olarak yürürlüğe girmemiş olan Meclisin çeşitli kademelerinde görevli kişilerin emekliliklerine ilişkin 02/L-144 sayılı yasayla ilgili yazılı belgeleri, 4 Ağustos 2011 tarihinde kabul etmiştir. Ombudsman tarafından itiraz edilen söz konusu 03/L-111 sayılı yasayla ilgili malzemelerden konuyla ilgili herhangi bir şey bulunmadığı tespit edilmiştir.

Başvurucunun iddiaları

30. Ombudsman, Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının "Kosova Meclisi milletvekillerinin tüm diğer vatandaşların emeklilik haklarından daha elverişli emeklilik imkanları sağladığı için ilgili hükümlerin Anayasanın eşitlik, hukuk üstünlüğü, ayrımcılık yasağı ve sosyal adalet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır" iddiasında bulunmuştur.
31. Ombudsman ilaveten "Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 22. maddesinde öngörülen ilave emekliliğin ülkedeki emekliliklerle orantısı bulunmayıp Kosova Cumhuriyeti Anayasasının 7. maddesinde açıklanan değerlerle, demokrasi,

eşitlik ayrımcılık yasağı ve sosyal adalet ilkeleriyle uyumsuz” olduğunu tespit etmiştir.

32. Dahası, Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 38. maddesi, onların milletvekilliği görevi başlamadan önce kamu fonlarıyla finanse edilen kuruluşlarda görevli olmuş olmaları halinde, görevleri bittikten sonra tekrar aynı göreve devam etmelerini öngörmüştür. Bu, iş konusunda kendilerine güvence sağlamakta olup milletvekilliğinden önce kamusal sektörde çalışmış olmaları halinde işsiz kalma riskini ortadan kaldırır. Kosova’da emeklilik yaşının 65 olduğu dikkate alındığında milletvekilleri görevleri tamamlandıktan sonra başka bir yerde de iş bulabilirler.
33. Son olarak Ombudsmana göre, “Kosova Meclisi milletvekillerinin imtiyazlı statüsü Kosova Cumhuriyeti’nin mevcut hukuk düzeninde, emeklilik genel ilkelerinden bu oranda sapmak için yeterli gerekçe oluşturmaz”.

Meclisin Cevabı

34. Meclisin bir temsilcisi, bu davanın konusu olan yasanın Meclis İçtüzüğüne uygun şekilde kabul edildiği için Anayasaya uygun olduğunu ileri sürmüştür.

İstemin kabul edilirliliği

35. Mahkemenin, kabul edilirlilik koşullarının tespitinden önce, iki temel meseleyle ilgili sorulara cevap aramalıdır:
 - a. Anayasal bir meseleyi dava konusu yapmaya Ombudsmanın yetkili taraf olup olmadığı;
 - b. Mahkemeye yapılan başvurunun Anayasal mesele olup olmadığı.
36. Yukarıda belirtilen iki meseleye cevap aramak amacıyla Mahkeme, Anayasanın 113.2 maddesine atıfta bulunmak ister. Söz konu madde şunu belirlemiştir:

“...
Kosova Meclisi, Kosova Cumhurbaşkanı, Hükümet ve Halk Avukatı (Ombudsman) yetkili makamlar olup aşağıdaki davaları açabilir:

[...]

(1) *Yasalar, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın kararları ve Hükümet kararlarının Anayasaya uygunluğu ile ilgili konular;*

(2) *Belediye Yönetmeliğinin Anayasayla uygunluğu.*

Anayasanın 135.4 maddesi şunu belirlemiştir:

“Halk Avukatı (Ombudsman), bu Anayasanın hükümlerine uygun şekilde, davaları Anayasa Mahkemesine gönderme hakkına sahiptir.

37. Anayasanın yukarıdaki tanımına dayanarak Ombudsman, Anayasa Mahkemesi’ne başvuruda bulunmaya yetkisi olup 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. madde 1.6 fıkrasının ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesi istemiyle ilgili olarak Anayasanın 113.2 maddesinde belirtilen “Yasalar, Cumhurbaşkanı ve

Başbakanın kararları ve Hükümet kararlarının Anayasaya uygunluğu ile ilgili konular” hakkındaki koşulları yerine getirmiştir.

38. Bundan başka Anayasa Mahkemesi’ne yapılan başvuru, Yasanın yürürlüğe girmesi gereken altı aylık süre tamamlanmadan yapılmıştır. Öyle ki Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın 30. maddesinde belirtilen sürelerle ilgili kıstas yerine getirilmiştir.
39. Bu, anayasal bir mesele olup Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesi için başvuruda bulunulması uygundur.

Yürürlükteki yasa

40. Anayasa Mahkemesi’ne görüşülmesi için yapılan başvuruya tam ve Anayasaya uygun bir cevabın verilebilmesi için Mahkeme, Kosova’da yürürlükte olan emeklilik mevzuatını dikkate alacaktır. Söz konusu yasa şudur:

03/L-111 sayılı Milletvekilleri Görev ve Sorumlulukları Yasası

41. Yasanın 14.1 (6) maddesi şunu belirlemiştir:

“...

Milletvekillerinin Mali ve Maddi Kazanımları

Milletvekillerinin görev süresi boyunca şu ücretlere hakları vardır:

- e. Asli maaş*
- f. Görev süresi bittikten sonra geçici maaş*
- g. Meclis oturumları ve komisyon toplantılarına katılım ücreti*
- h. Parlamentodaki görevlerle ilgili ücretler*
- i. Aylık harcamalarla ilgili ödemeler*
- j. İlave emeklilik*
- k. Bu yasa ile belirlenen diğer haklar.*

...”

42. Bu yasanın 22. maddesi şunu öngörmüştür:

“...

İlave Emeklilik

- 1. En az bir dönem boyunca görev yapmış ve elli beş (55) yaşını tamamlamış milletvekillerinin görev süresi tamamlandıktan sonra, ilave emeklilik hakları vardır.*
- 2. Bu maddenin 1. fıkrasındaki koşulları yerine getiren milletvekillerinin, milletvekili asli maaşının yüzde elli (% 50) oranında ilave emekliliğe hakları vardır. Bu maddenin 1 fıkrasındaki koşulları yerine getirip iki dönem boyunca görev yapmış milletvekillerinin asli maaşın yüzde altmış (% 60) oranında ilave emekliliğe, üç veya daha fazla dönem görev yapmış milletvekillerinin ise asli maaşın yüzde yetmiş (% 70) oranında ilave emeklilik almaya hakları vardır.*

...

43. Yasanın 23. maddesi şunu öngörmüştür:

“...

1. *Bu yasa ile belirlenen milletvekilleri hak ve sorumlulukları 2001 yılından itibaren milletvekilliği mazbatasına göre işlemeye başlar.*
2. *1990-2000 yılları arasındaki dönemlerde görev yapmış milletvekillerinin statüsü, ayrı yasa ile düzenlenecektir.*

44. Aynı yasanın 24. maddesi şunu belirlemiştir:

“...

Esas Emeklilik

Milletvekili ilave emekliliğinin hesaplanması için mevcut milletvekili asli maaşı esas alınır.

İlave emekliliğin genel toplamı milletvekili asli maaşının yüzde yetmiş (% 70) oranını geçemez.

...”

45. Yasanın 25. maddesi şunu öngörmüştür:

“...

Maluliyetten Emeklilik

1. *Görevini yerine getirirken yaralanıp görev yapamaz derecede maluliyeti meydana gelen milletvekilinin, emeklilik kıdem süresi, yaşı ve milletvekilliği süresine bakılmaksızın ilave emeklilik hakkına sahip olur.*

Bu maddenin birinci fıkrasından belirtilen emekliliğin tutarı asli maaşın yüzde yetmiş (% 70) oranındadır.

46. Yasanın 26. maddesi şunu öngörmüştür:

Özel Koşular

“Emeklilik tutarının belirlenmesi için kıstas, ülke ve ülke dışında kazanılmış genel kıdem emekliliği hakkıdır.

47. Yasanın 27. maddesi ise şunu belirlemiştir:

“...

Aile Emekliliği

Vefat etmiş milletvekilinin ailesine verilecek ilave emeklilik, milletvekilinin vefatından önce sahip olduğu emeklilik hakkının yüzde yetmiş (% 70) oranında almaya hakları vardır.

Esas emeklilik hakkının elde edilmesi için uygulanması öngörülen işlemler ilave emeklilik için de geçerlidir.

İlave emekliliğe hakkı olan aile bireyleri, milletvekilinin eşi ve on sekiz (18) yaşına kadar olan çocukları veya yükseköğrenime devam eden ve yirmi beş (25) yaşına kadar olan çocuklarıdır.

...

Kosova Emeklilik Fonu Yasası

48. Meclis, Kosova Emeklilik Fonuna ilişkin 2001/35 sayılı UNMIK Yönetmeliği değişikliği hakkında 2005/20 sayılı UNMIK Yönetmeliğini değiştirmek üzere 03/L-84 sayılı yasayı kabul ettiğinde 2008 yılına ait yasa yürürlükteydi. Bu yasanın 3. maddesi şunu belirlemiştir:

“...

Yönetmeliğin 1 maddesinde KBÖ (Kosova Bankacılık ve Ödemeler Otoritesi) başlığı altındaki ifade aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

KMB kısaltmasının açılımı Kosova Merkez Bankası şeklinde olup Anayasanın 142. maddesine göre bağımsız bir ajans (kurum) olarak emeklilik fonlarına lisans verilmesi; emeklilik fonları sigortalarının, bu yasaya göre açık yatırım araçlarının yöneticileri ve stopajlarının denetimi ve düzenlenmesini yapar ve Kosova Emeklilik Tasarrufu Fonlarının denetimini yapmakla yükümlüdür.

...”

49. Bu yasanın 6. maddesi şunu belirlemiştir:

“...

Yönetmeliğin 2.2 maddesi aşağıdaki 2.2 maddesiyle tamamen değiştirilir:

2.2 Bütçe ve ödeme politikalarının bir parçası olarak emeklilikle ilgili ekonomik politikaların belirlenmesi Hükümetin görevidir. Hükümet, bu politikayı Çalışma ve Sosyal Refah Bakanlığı ile Maliye ve Ekonomi Bakanlığının işbirliği ile KMB Başkanı ve Başbakan tarafından atanan üyeler, emeklilik politikalarında çalışacak bakanlıklar arası çalışma grubunu oluştururlar. Emeklilik politikaları çalışma grubu, ihtiyaçlar doğrultusunda, emeklilik politikalarının uygulanması için kurallar ve yönetmelikler önerir ve Kosova’da emeklilik tasarruf fonlarına izin verilmesi, düzenlenmesi ve denetimi konusunda Hükümete öneri sunar.

...”

50. Emekliliklerin Arttırılması ve 02/51 sayılı Hükümet Kararının Uygulanmasına ilişkin 15/2009 sayılı Genelgenin 2. maddesi şunu öngörmüştür:

“Aylık emeklilik maaşı 45 avro olup 80 avroya yükseltip zam hakkına sahip olan emekliler şunlardır: İş sözleşmesine göre çalışıp stopajları ödeyen mevcut emekliler, [...]”

51. Genelgenin 3. maddesi şunu belirlemiştir:

“Temel emekliliğin üzerine zam hakkı kazanmaya yönelik temel koşul ve kıstaslar: Başvurucunun 65 yaşını aşmış ve Emeklilik ve Maluliyet Sigortası hükümlerine göre 15 yıldan fazla ödenmiş emeklilik sigortasının ve bu sürenin en az 7 yıl 7 aylık çalışma kıdeminin bulunması gerekmektedir.”

İstem in özü

52. Bu istem değerlendirilirken aksi ispatlanmadığı müddetçe Mahkeme, konuyla ilgili mevzuatın tamamının Anayasaya uygun olduğunu varsaymak durumundadır. Mahkemenin görevi herhangi bir kararın veya yasal hükmün yasalığını veya uygun bir kamu politikasıyla desteklenip desteklenmediğini değerlendirmek değil, sadece Anayasaya uygunluğunu değerlendirmektir (bkz. *Anayasanın 112. maddesi*).

53. Bir yasanın Anayasa'ya aykırılığı olup olmadığını değerlendirmek için Anayasanın şu hükümleri dikkate alınmalıdır:

a. Madde 16:

1. Kosova Cumhuriyetinin en yüksek yasal hükmü Anayasadır. Yasalar ve diğer yasal hükümler bu Anayasayla uyumlu olmalıdır. (Vurgu eklenmiştir)

2. Yönetim yetkisi Anayasadan gelir.

3. Kosova Cumhuriyeti, uluslararası hukuka uyar.

4. Kosova Cumhuriyetindeki her birey ve organ, Anayasa hükümlerine tabidir. (Vurgu eklenmiştir)

b. Madde 3:

2. Kosova Cumhuriyeti Kamu Otoritesi, [...], tüm bireylerin kanun önünde eşitlik ilkesine [...] dayandırılmasıyla uygulanır.

c. Madde 7 şunu öngörmüştür:

Kosova Cumhuriyetinin Anayasal Düzeni özgürlük, barış, demokrasi, eşitlik, [...] ilkelerine dayanır.

d. Anayasanın 4.2 maddesi şunu öngörmüştür:

Kosova Cumhuriyeti Meclisi yasama yetkisini uygular.

e. Madde 65 [Meclisin Yetkileri]

Kosova Cumhuriyeti Meclisi:

(1) Yasa, karar ve diğer genel hükümleri onaylar;

f. Anayasanın 74. maddesi şunu öngörmüştür:

Kosova Meclisi milletvekilleri, görevlerini Anayasa, yasalar ve meclis çalışma kurallarına uygun şekilde, Kosova Cumhuriyetinin en iyi çıkarları için yerine getirirler.

Yasama yetkisinde sınırlamalar

54. Meclisin yasama yetkisinde sınırlamalar bulunmaktadır:

“...

(1) Yasalar Anayasa ve anayasal ilkelerle uyumlu olmalıdır.

(2) *Kişi, kurum veya personele etkisi olan yasaların meşru amaçları bulunmalı ve tüm Kosova vatandaşlarının haklarıyla orantılı olmalıdır.*

(3) *Parlamento üyelerine dolaysız özel kazanımlar sağlayan yasalar anlaşılır, meşru ve açık amaçlarla desteklenen gerekçelere dayandırılmalıdır.*
...

55. İtiraz konusu yasa özellikle bu esas üzerinden tahlil edilmelidir. Bu yasaı kabul ederken ve yasanın amaçlarını tespit ederken Meclis, bu ilkeleri dikkate almış mıdır? Bu yasaı kabul ederken Meclisin analize başvurduğunu ortaya koyan deliller Mahkemeye sunulmamıştır.

56. Mahkeme, Anayasa'nın güçler ayrımı doktrinine dayandığını daha önce vurgulamıştır. Kosova Cumhuriyeti Milletvekilleri, Cumhurbaşkanı ve Hükümet Üyelerinin Dokunulmazlıklarına ilişkin KO 98/11 sayı ve 20 Eylül 2011 tarihli Mahkeme Kararının 44. maddesinde Mahkeme şu ifadeye yer vermiştir: *"Kosova Cumhuriyeti, Anayasasında, kuvvetler ayrılığı ile yetki dengeleri ilkesine dayanan demokratik cumhuriyet olarak tanımlanmıştır. Kuvvetler ayrılığı devletin demokratik işleyişini güvence altına alan esaslardan biridir. Bu kolların bağımsız ve etkin işleyişinin özü bu yetkileri somutlaştıran kişilere verilen dokunulmazlıktır."*

57. Anayasanın 4.2 maddesinde yasama yetkisini Meclis'in uyguladığını açıkça belirtilmiştir. Anayasa'da, bu yetki veya sorumluluğa sahip başka bir hükümet kanadının sahip olduğuna ilişkin herhangi bir referans bulunmamaktadır. Anayasanın 74. maddesi geniş ve genel anlamda Meclis'in bu işlevini, Kosova Cumhuriyeti ve Anayasa'nın en iyi çıkarları doğrultusunda yerine getireceği belirtilmiştir.

58. Yasama için bu standardın uygulanması esnasında Anayasa, Meclisin, tüm bireylerin kanun önünde eşit olduklarını (3. madde) ve Anayasa'nın eşitlik ilkesine dayandığını (7. madde) kabul etmesini gerekli kılmıştır. Bu ilkelerin uygulanması süresince Meclis, yasalarla eşit koruma ilkesinin eşit konumda olmayan birey veya grupların haklarını koruyup geliştirmeye yönelik gerekli önlemlerin alınmasını engellemeyeceğini (24.3 madde) de kabul etmelidir. Başka bir ifade ile bir köy polisinin Başbakan veya bir hekim kadar ücret almak zorunda değildir, çünkü hepsinin görevleri, sorumlulukları ve becerileri farklı olabilir.

59. Yasaları kabul ederken Meclis'in, Anayasa'nın 24. maddesinde [Kanun Önünde Eşitlik] belirtilip aşağıda alıntılanan kıstaslar çerçevesinde hareket etmesi gereklidir:

“...
Tüm insanlar kanun önünde eşittir. Ayrım yapılmaksızın herkes, eşit yasal koruma hakkına sahiptir.

Hiç kimseye ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi görüş veya milli köken, sosyal sınıf, bir topluluğa olan bağlılık, mülk, ekonomik ve sosyal durum, cinsel tercih, doğum, özürülü veya başka herhangi bir statüden dolayı ayrım yapılamaz.

Eşit yasal koruma ilkeleri, eşit konumda olmayan birey ve grupların haklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını engellemez. Böyle önlemlerin uygulanması, ancak konulma amacına ulaşıncaya kadar sürer.
...”

Yasanın tahlili

60. İtiraz konusu yasada “ilave emeklilik” olarak tarif edilse de, şu sebeplerden dolayı ilave emeklilikten çok istihdamdan sonra verilen ilave bir ücret özellikleri taşımaktadır:

I. Temel emeklilikten farklı olarak bu “emekliliği” finanse edecek hak sahiplerinden kesinti yoluyla katkı sunmaları talep edilmez.

II. “Emeklilik”in 2001 yılından itibaren Mecliste görev almış ve emekli olmuş veya olacak olan milletvekillerine geriye dönük olarak uygulanması gereği bulunmaktadır.

III. “Emeklilik” hak sahibi olup görev süresinin sonunda kamu kuruluşlarındaki iş yerlerine geri dönecek veya dönmüş olanlara da ödenebilecektir.

IV. Bu yasa, Kosova’da emeklilik politikalarını görüşmekle yükümlü belirli hükümet yetkilileri tarafından herhangi bir yorum veya görüşme yapılmaksızın kabul edilmiştir. 03/L-084 sayılı bu yasa, Kosova’da emeklilikle ilgili politikaları oluşturmak için çeşitli bakanlıklardan ve Kosova Merkez Bankasından yetkililerin sorumlu olmasını öngörmüştür.

V. Bu bir “ikramiye”dir; çünkü muhtemel bir adaya, özel amaçları olağanüstü şekilde yerine getirmesi veya aşması sonucunda mali yıl sonunda yapılan terfi veya ödül şeklinde verilen tipik bir teşviktir.

VI. Bu maaş zammı değildir. Maaş zammının etkisi, sadece gelecekte milletvekili olmayı veya yeniden seçilmeyi düşünenler için geleceğe yöneliktir. Bu yasanın geriye dönük etkisi bulunup ücretten çok ödüle benzemesine sebep olan da budur. (bkz. 03/L-147 sayı ve 13 Mayıs 2010 tarihli Memur Maaşları Yasasının 11. maddesi)

VII. Bu bir “kıdem tazminatı”dır. Kıdem tazminatı genelde, belli bir süre çalışıp çalışanın işten ayrıldığı anda bir defada ödenen meblağdır. Bu yasa, süre belirtilmeksizin tutarı belirtilmemiş bir tutarın ödenmesine yetki sağlamaktadır (bkz. 03/L-147 sayı ve 13 Mayıs 2010 tarihli Memur Maaşları Yasasının 22.2 maddesi)

VIII. Bu emekliliğin finansmanı, olağan emeklilik fonlarıyla hak sahiplerine yaşadıkları sürece emeklilik ödemek üzere emeklilik fonunu oluşturmaya Kosova Emeklilik Yasası ile yetkilendirilen Emeklilik Tröstü’nden sağlanacak özel bir fon yerine, Kosova Hükümeti genel bütçesinden sağlanması öngörülmüştür.

IX. Bu yasa, Kosova’da temel emeklilikle ilgili yasada Kosova Bütçesinden emeklilik hakkına sahip olmak için kişinin en azından 65 yaşını tamamlamış olması (yaş haddi emekliliği) veya 65 yaşını tamamlayıp 15 yıllık emeklilik kıdeminin olması gereğini öngören yasadaki farklıdır (bkz. 02/51 sayılı Emeklilik Zammına İlişkin Hükümet Kararının uygulanmasına yönelik 15/2009 sayılı Genelgenin 3.1.1 maddesi).

Milletvekili rolünün tahlili

61. Milletvekillerinin, toplumun diğer kısmından farklı görev ve sorumlulukları vardır. Onların sınırlı görev süresi, özel mesai programı olup tekrar seçilemeye ihtimalleri bulunmaktadır. Onlar, yasada öngörüldüğü şekilde, kamu kurum ve kuruluşlarında ve işletmelerinde idari veya yürütmeyle ilgili herhangi bir görev yürütemezler.

62. Öyle ki bu görevlere aday olmayı teşvik etmek için Meclis, toplumun diğer kesimlerinden farklı bir ücret ödeyip, bu görevin gereklerini ve görevle ilgili

güvensizliği dikkate alarak meşru sınırlar içerisinde kalmak şartıyla, olası adaylar için bir cazibe oluşturur. Bu yasaı onaylarken Meclisin bu etmenleri dikkate aldığına ilişkin herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.

63. Bu yasa, 2001 yılından bu yana Meclise seçilmiş her milletvekili için, söz konusu kişilerin halen görevde olup olmadıklarına bakılmaksızın, geriye yönelik etkiye sahiptir. Mecliste görev yapmış eki milletvekillerine geriye dönük emeklilik veya ücret sağlamak amacıyla çeşitli yasalar hazırlanırken Meclisin, milletvekili görevinin saygınlığı, sorumlulukları ve fedakârlıklarına rağmen seçilecek adayların teşvik edilme amacına hangi şekilde ulaşacağına ilişkin bir tespit bulunması gereklidir. Meclisin, bu konuyla ilgili bir tespitte görülmemektedir.

Diğer ülkelerde milletvekilleri emeklilik maaşları

64. Ombudsman'ın istemiyle ilgili karar alınırken Mahkeme, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Lüksemburg, Slovakya gibi ülkelerde milletvekillerinin aldıkları emeklilik maaşlarıyla ilgili olguları göz önünde bulundurabilecektir. Milletvekilleri, emeklilik sigortası haklarını, milletvekilleri için ayrı bir fon bulunmaksızın, emeklilik sigortası haklarını düzenleyen ve herkes için aynı olan genel yasal hükümle gerçekleştirirler. *Bkz. 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren 155/1995 Coll. (Çek Cumhuriyeti) emeklilik sigortasına ilişkin yasa, Estonya Cumhuriyetinde 14 Nisan 2004 tarihinde kabul edilen Finanse Edilen Emeklilikler Yasası, Fonds et Regimes Compiementaires de Pension (Luxembourg), Slovakya Cumhuriyeti Yaşlılık Emekliliği Tasarruflarına ilişkin 43/2004 Coll. sayılı yasa*
65. İngiltere (bkz. 1920 sayılı 2009 yılına ait Emeklilikler – Parlamento Emeklilikleri Kararnamesi (Değişiklikler) 2009 Yönetmelikleri) ve Fransa'da 23 Aralık 1904 tarihinde Milletvekilleri Meclisi tarafından hazırlanan ve parlamenter stopajlarından oluşan ve sübvansiyonu Ulusal Meclis bütçesinde kapsanan Milletvekilleri Emeklilik Tablosu; bkz. http://www.assemblee-nationale.fr/english/synthetic--files/file_15.asp) oluşturulan bir başka içtihada göre milletvekillerinin, milletvekilleri gelirlerinden finanse edilen ve parlamento bütçesinden tamamlanan *parlamento emeklik fonundan* emekliliklerini almaları gerekir. İtalya Parlamentosunun da milletvekillerine yönelik bir fonu olup, ancak milletvekillerinin, maaşının % 5.6 oranında bu fona stopaj ödemeleri gerekmektedir (bkz. <http://www.legco.gov.hk/yroo-01/english/library/ein7.pdf>)
66. Danimarka, Kıbrıs, Romanya, İsveç, Finlandiya ve Karadağ bu meseleyi çeşitli hukuki hükümlerle, Kosova'da olduğu gibi çoğunlukla özel yasa ve yönetmeliklerle, ancak farklı biçimlerde, sadece milletvekilleri için değil yüksek memurlar için de geçerli olacak şekilde düzenlemişlerdir. Örneğin: Danimarka'da milletvekilleri emeklilik yaşı 67 iken Kıbrıs'ta 60'tır ve milletvekili maaşının % 1.75 oranında kesinti emeklilik fonuna aktarılır. İsveç'te devlet emeklilik tablosu, milletvekilleri için de uygulanır ancak parlamento emeklilik tablosundan da destek verilir (bkz. <http://www.legco.gov.hk/yroo-01/english/library/ein7.pdf>).
67. Amerika Birleşik Devletlerinde Kongre üyeleri emeklilikleri, tüm federal hükümet çalışanları için olduğu gibi işveren ve çalışanın kesintileriyle oluşturulan finanse edilen kaynaklardan sağlanır. Bu emeklilik, Kongre üyeleri de dahil olmak üzere, tüm Amerikalı vatandaşların yararlandığı temel sosyal sigortaya ilaveten verilen emekliliktir. Emeklilik miktarı hizmet süresi ve ortalama maaşa göre hesaplanıp, yasanın kabul edildiği tarihten önce hizmet etmiş Kongre üyeleri için geriye yönelik etkisi bulunmamaktadır. (Bkz. 1986 yılına ait (P.L. 99-335) *Federal Hükümet Çalışanları Emeklilik Sistemi Yasası ve Kongre Çalışmaları Araştırma Raporu: Kongre Üyeleri Emeklilik Kazanımları, 9 Şubat 2007.*)

Diğer anayasa mahkemeleri kararlarının tahlili

68. Mahkeme, Makedonya ve Karadağ anayasa mahkemelerinin aynı imtiyazları içeren milletvekilleri yasalarına yönelik aldıkları Anayasaya aykırılık kararlarını da dikkate almıştır. Hırvatistan Cumhuriyeti Meclisi ise, mesele Hırvatistan Anayasa Mahkemesinde görüşülmeden milletvekilleri emeklilik maaşlarına indirim kararı almıştır.

A. Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesinin kararı

69. Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, Makedonya'daki diğer vatandaşlardan farklı olarak, diğer memurlara değil de sadece milletvekillerine cömertçe bir diğer emekliliği öngören yasayı Anayasaya aykırı olarak ilan etmiştir. Mahkeme, bu yasanın Makedonya Anayasasının 9 ve 32. maddelerini ihlal ettiğini tespit etmiştir. 9. madde tüm vatandaşların kanun ve Anayasa önünde eşit olduklarını öngörmüştür. 32. madde ise işyerinin herkese aynı şartlarda açık olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, seçilmiş otorite veya organların çalışmalarında görev alan diğer devlet memurlarına değil de sadece milletvekillerine sağlanacak böyle bir ücreti haklı çıkartacak herhangi bir delil bulamadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, bu yasanın, her çalışanın hizmeti oranında ücret alma hakkı ilkesi ve kamu görevlerinde bulunanların eşitliği ilkesi ile örtüştüğünü tespit etmiştir.

70. Söz konusu mahkeme şunu belirtmiştir:

“[...] İtiraz konusu yasal hükümlerle yasa koyucu, makul gerekçeler bildirmeksizin diğer memurlar ve vatandaşlardan farklı olarak sadece yasa koyucu ile ilgili imtiyazlara dayanan kazanım ve haklardan başka bir şey olmayan erken emeklilikle ilgili farklı yöntem ve koşullar ortaya koymuş olup, yasa koyucu, vatandaşları eşit olmayan ve Anayasanın 9. maddesine göre aykırı olan bir konuma getirmiştir.” (Bkz. Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin 191/2005-0-1 sayı ve 04.12.2006 tarihli kararın § 5, madde 5)

71. Öyle görülüyor ki Makedonya Anayasa Mahkemesi, Makedonya Parlamentosunun Makedonya Anayasasına dayanarak, görevinin yapısı ve sorumluluklarından dolayı kamuda çalışan memurlar ve Makedon toplumundaki diğer vatandaşlardan farklı olarak, milletvekillerinin hangi nedenlerden dolayı özel ve ayrıcalıklı emeklilik hakkına sahip olmaları gerekçelerine ilişkin ayrıntılı tespitlerde bulunmakla yükümlü olduğu sonucuna varmıştır.

B. Hırvatistan Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesinin kararı

72. Hırvatistan Anayasa Mahkemesinde 2003 yılında benzer bir yasayla ilgili görülen davada, yasanın geriye dönük etkisi olduğu halde Hırvatistan Anayasasının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Söz konusu mahkeme, diğer emekliliklerden farklı olarak parlamenter emekliliklerinin düzenlenmesinin milletvekillerinin özel yasal statüsüne dayandığı tespitinde bulunmuştur. (bkz. U-1/949/1999 sayılı dosya)

73. Bu dava başvuruçuları söz konusu yasanın eşitlik ilkesini, toplumun benzer kategorilerine mensup kişilerin eşit statüsünü ihlal ettiğini iddia etmişlerdir. İddiaları dayanaksız olduğu tespitinde bulunan mahkeme şu gerekçeyi öne sürmüştür:

“Anayasa Mahkemesi'ne göre diğer emekliliklerden farklı olarak parlamenter emekliliklerinin düzenlenmesi, milletvekillerinin göreve gelme şekillerinden ve görevlerinin yapısından, milletvekilliği görevini yerine getirmekteki daha büyük

sorumluluğundan, çalışmalarının kamuya açık olmasından, görevin sınırlılıklarından, başka görevleri ifa etmeye müsait olmayışından, eski mesleklerin terk edilmişinden vb nedenlerden ileri gelen özel yasal konumuna dayanmaktadır.”

C. Karadağ Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin kararı

74. Benzer bir davada Karadağ Anayasa Mahkemesi milletvekilleri ve devlette yüksek görevlerde bulunan memurlarına yönelik özel ilave emekliliğin Karadağ Anayasasına aykırı olduğunu ifade etmiştir. (bkz. 24 Aralık 2009 tarih ve 86/09, 43/09, 103/09 ve 108/09 sayılı Karadağ Resmi Gazetesi Nol 33/08)

75. İtiraz konusu yasa milletvekilleri de dahil olmak üzere, devlet memurlarının belli kesimine, mevcut davadaki yasaya benzer şekilde, asli maaşın % 55 - % 85 oranında emeklilik hakkı tanıyordu. Bu kararı Anayasaya aykırı ilan ettiğinde Karadağ Anayasa Mahkemesi şunu belirtmiştir:

“Emeklilik hakkının düzenlenmesi vatandaşların meşru haklarından biridir. Bu doğrultuda yasa koyucu, finansman kapasitesi, sosyal politika önlemlerinin uygulanması ve benzeri koşullara bağlı olarak bu hakkı düzenlemeye ve bunun sonucu olarak değiştirmeye, eklemeler yapmaya ve yürürlükten kaldırmaya yetkilidir. Ancak, bu ilişkileri düzenlerken yasa koyucu, Anayasa ile belirlenmiş sınırlılıkları ve özellikle hukuk üstünlüğü ile sosyal adalet ve Anayasanın nitelik ile değerlerinin korunduğu ilkeleri dikkate almakla yükümlüdür.”

....

“... Anayasa Mahkemesi, Yasanın 1. maddesi 2. fıkrasına göre devlet memurlarının konumunun Anayasadan kaynaklanan özellikleri bulunduğunu, öyle ki emekliliklerinin özel hukuki konumlarından, siyasi görevlerin hukuki yapısından, bu görevleri yerine getirmekteki artı sorumluluklarından, çalışmalarının kamuya açık olmasından, görevin sınırlılıklarından, görevi süresince başka görevleri ifa etmeye müsait olunmayışından, bu süre içerisinde işin veya eski mesleğin terk edilmişinden vb nedenlerden dolayı olağan emeklilik sisteminden farklı olarak düzenlenmesinin, devlet memurlarına yönelik ayrıcalıklı emekliliklerin onların anayasal görev ve sorumluluklarına dayanılarak bu özelliklerin hukuken ifade edilmesine imkan bulunup bu özelliklerin daima ülkenin genel sosyal ve ekonomik koşullarıyla orantılı olması gerekmektedir.” (Vurgu eklenmiştir)

Sonuç

76. Kosova Cumhuriyeti Meclisinin, milletvekillerinin görev yaptıkları dönem sayısına bağlı olarak asli maaşın % 50, % 60 ve % 70 oranında ilave emeklilik hakkını ikinci bir koşul olarak 55 yaşını tamamlayanların kazanacakları tespitinde bulunurken 2005/20 sayılı UNMIK Yönetmeliği ile Kosova Meclisinin çıkarttığı 03/L-084 sayılı yasasında emeklilik hakkının kazanılmasına ilişkin genel ilkelerden, herhangi bir gerekçe olmaksızın, saptığı görülmektedir.

77. Eğer bu “ilave emeklilik” ise, ki olmama ihtimali de bulunmakta, bu yasanın ne olduğuna ilişkin yetersiz açıklama bulunmaktadır: (1) kıdem tazminatı, (2) maaş zammı, (3) ikramiye, (4) yaşam sigortası veya (5) hediye / ödül. Kıdem tazminatı, maaş zammı, ikramiye veya yaşam sigortası özelliklerine sahip olmadığına göre bu, açıkça belirtilmiş kamusal amacı olmaksızın ve Meclisin vermeye anayasal hakkı olmayan hediyedir.

78. Bu istemin konusu emekli olan milletvekillerine ödenecek emekliliklerin ülkedeki ortalama emekliliklerle orantısız olduğu açıkça görülmektedir. Anayasal düzen demokratik ilkelere, eşitliğe, ayrımcılık yapmamaya ve sosyal adalete dayanmaktadır. Bu emekliliklerin, milletvekillerinden kesinti yapılmaksızın Kosova Cumhuriyeti genel bütçesinden ödenecek olup ilave emeklilik olacağından (birinci görev dönemi için % 50 ücret), meşru kamusal bir amaca ilişkin bu ayrıcalıklı muameleyle ilgili yeterli gerekçe veya açıklama olmaksızın bu yasanın toplumun diğer kesimlerine ve Kosova'daki diğer emeklilere karşı ayrımcılık oluşturduğu ve Anayasa ile korunan eşitlik ve sosyal adalet ilkelerini ihlal ettiği görülmektedir.
79. Mahkeme aynı zamanda, Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının milletvekili maaşının % 50, % 60 ve % 70 oranlarında öngördüğü emekliliğin Kosova Bütçesinden verilen emekliliklerden 8 -10 misli fazla olduğunu tespit etmek durumundadır. Varılması istenen amaçlarla ilgili herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin, temel emeklikle karşılaştırıldığında bu emekliliğin yaşı ve tutarıyla ilgili böyle bir orantısızlık, Meclisin bu yasaı kabul ederken Kosova Anayasasının 7, 3 ve 24. maddelerini dikkate almadığı konusunda ciddi soruları akla getirir.
80. Ombudsmanın itiraz ettiği yasanın kabulü esnasında veya ondan sonra Kosova Meclisi, "takip ettiği meşru amaçla" ilgili herhangi bir makul açıklama sunmamıştır. Böyle bir açıklama olmadan bu yasa, Anayasaya uygun ve anayasal olduğu yönündeki genel varsayımını kaybeder. Yasa ve Yargı Komisyonu tutanağından AGİT'in bu yasanın kabul edilmemesi yönünde güçlü bir şekilde tavsiyesinde bulunduğu ve en az bir Meclis üyesinin böyle bir yasanın kabulü için uygun zamanın olmadığı görüşünün bildirdiği anlaşılmaktadır. Bu itirazlara rağmen bu yasa, Maliye Bakanlığı veya Merkez Bankasının harcama veya ekonomik etkileriyle ilgili herhangi bir açıklama veya yorum yapılmaksızın kabul edilmiştir.
81. Bu yüzden 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin Kosova Cumhuriyeti Anayasasına aykırı olduğu sonucuna varılmalıdır.
82. Mahkemenin Kararı, Meclisin, milletvekillerine veya milletvekilliği görevi süresince yaralanan veya vefat eden milletvekili ailesine verilecek emeklilikle ilgili yasa çıkartmasını, yasa kabul edilirken Anayasa kıstasları dikkate alınması halinde, engellemez.

ANAYASANIN 113.2 MADDESİNE, YASANIN 22 VE 27. MADDELERİNE VE İÇTÜZÜĞÜN 65 (1) KURALINA DAYANARAK MAHKEME OYBİRLİĞİYLE

- I. İstemin kabul edilir olduğuna,
- II. 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin Kosova Cumhuriyeti Anayasasının 3.2, 7 ve 74. maddelerine aykırı olduğuna,
- III. 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin hükümsüz olduğuna,

- IV. 03/L-111 sayı ve 4 Haziran 2010 tarihli Milletvekilleri Hak ve Sorumlulukları Yasasının 14. Madde 1.6 Fıkrası ve 22, 24, 25 ile 27. maddelerinin yürütümünü durduran Mahkemenin 18 Ekim 2011 tarihli Geçici Tedbir Kararı hükümlerinin yürürlükten kaldırılıp Mahkemenin kesin emri olarak değiştirilmesine karar verilmiştir.
- V. İşbu karar Yasanın 20.4 maddesine uygun şekilde taraflara bildirilip Resmi Gazetede yayımlanması emredilmiştir.
- VI. Kararın derhal yürürlüğe girdiği bildirilmiştir.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Robert Carolan, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza